

विश्वयोगदर्शन आश्रम

- * संस्थेचे विविधांगी दर्शन ----- १
- * सिंहावलोकन ----- ४
- * विश्व योग प्रचार कार्य ----- ६

संस्थेचे विविधांगी दर्शन

भारतीय योग विद्या धाम --

योग विद्या धाम या संस्थेची स्थापना पुण्याचे प्रसिद्ध वैद्य श्री. बालासाहेब लवणकर यांनी १९६० साली पुण्यात केली. या संस्थेचे कार्य श्री. विद्यास मंडलीक यांनी मे १९७७ पासून नाशिकला सुरू केले. मे १९८३ पासून बाहेरगावच्या लोकांसाठी निवासी योगशिक्षक वर्ग घेण्यास सुरुवात केल्यामुळे हे काम नाशिकबाहेरही पसरू लागले. १९८३ सालीच नाशिकचे त्यावेळचे प्रशासक श्री.घनश्याम तलवेजा यांनी संस्थेला कॉलेज रॉडवर एच.पी.टी. कॉलेज समोरील वसाहतीमधील मोकळी जागा दिली. त्यामुळे संस्थेची प्रगती झपाट्याने सुरू झाली.

डिसेंबर १९९६ पासून महाराष्ट्राबाहेर संस्थेचा कार्य विस्तार सुरू झालेला आहे. आज भारतातील महाराष्ट्र, गोवा, कर्नाटक, गुजरात, मध्यप्रदेश, आसाम, दिल्ली अशा प्रांतातून योग विद्या धामचे अनेक शिक्षक, अध्यापक, प्राध्यापक कार्यरत आहेत. सर्व कार्यकर्ते मिळून भारतीय योग विद्या धामच्या १५० शाखा सांभाळीत आहेत. भारतीय योग विद्या धामचे कार्य अनेक विभागातून केले जाते. इ.स. १९६० साली योग विद्या धाम, इ. स. १९८५ साली योग विद्या धाम महाराष्ट्र आणि इ.स. १९९६ सालापासून भारतीय योग विद्या धाम आणि इ. स. २००३ पासून विश्व योग दर्शन असा योग विद्या धामचा प्रवास आहे.

योग विद्या गुरुकुल --

१९८३ साली योग विद्यापीठाची स्थापना गेली केली आणि योग विद्येचे श्रेणीबद्ध अभ्यासक्रम ठरविले गेले. प्रत्येक वर्गाला परीक्षांची योजना केली गेली आहे. या परीक्षांचे संयोजन, नियोजन इत्यादी सर्वांसाठी योग विद्यापीठ या केंद्रिय विभागाची सुरुवात केली. विद्यापीठ हा शब्द बदलून आता योग विद्या गुरुकुलच्या नावाने परीक्षा इत्यादींचे संयोजन केले जाते.

योग विद्या गुरुकुलच्या वतीने अनेक अभ्यासक्रम चालविले जातात. त्यापैकी योग प्रवेश, योग परिचय, योग प्रबोध, योग प्रवीण, योगशिक्षक, योग अध्यापक अशा वर्गांच्या परीक्षा संयोजनाचे कार्य योग विद्या गुरुकुल या केंद्रिय विभागाकडून पार पाडले जाते.

योग भवन निर्मिती --

संस्थेच्या वाढणाऱ्या कामाला स्थिर अशा स्वतःच्या वास्तुची गरज होती. नाशिक शहरात वाढणारे संस्थेचे कार्य पाहून १९८३ साली नाशिक नगरपालिकेने कॉलेज रॉडवरची मोकळी जागा संस्थेला दिली. त्यामुळे त्या जागेवर संस्थेची वास्तू मोठ्या दिमाखात उभी आहे आणि चोविस तास ती कार्यरत आहे हेच संस्थेच्या वाढत्या यशाचे व कार्याचे द्योतक आहे.

कोल्हापूर, धुळे, हुपरी, डोंबिवली, नगर, मालेगांव अशा अनेक शहरातून अशी भवनांची निर्मिती होत राहिलेली आहे आणि त्यामुळे योगप्रचार कार्य मोठ्या प्रमाणात वाढत आहे.

योग सुगंध --

योग विद्या धामचे काम नाशिकमध्ये खूप काम वाढू लागले. म्हणून ऑगस्ट १९७९ पासून संस्थेचे वाढणारे कार्य लोकांपर्यंत पोहचविण्यासाठी 'योगचिंतन' नावाचे मासिक (मुखपत्र) सुरू केले. या माध्यमातून योगप्रचार होत राहिला आणि सप्टेंबर २००२ सालापासून योगचिंतनाचा 'योग सुगंध' सर्वदूर दवरवू लागला. (योगचिंतन हे या मासिकाचे नाव बदलून योग सुगंध नाव झाले).

या मासिकाने आतापर्यंत ज्ञानसंवर्धनाची अनेक दालने सर्वांसाठी उघडलेली आहेत. सर्वाधिक खपाचे विविधतेने नटलेले हे 'योग सुगंध' कृपी योगप्रचार माध्यम महाराष्ट्राच्या कानाकोपऱ्यापर्यंत पोहचलेले आहे. नोव्हेंबर २००३ पर्यंत हे मासिक नाशिक शहरामधून प्रकाशित केले जात होते. त्यानंतर योग विद्या धाम, पुणे शाखेच्या कार्यकर्त्यांनी या मासिकाच्या प्रकाशनाची जबाबदारी घेतली आणि डिसेंबर २००३ पासून हे मासिक पुण्यातून चालविले जाते.

“ आरोग्यधाम” निस्सर्गोपचार केंद्र --

योग विद्या धामचे योगोपचार, निस्सर्गोपचार, योगोपचाराचे कार्य बघून नासिक महानगरपालिकेने २००२ साली नासिकरोडवरील मोठी वास्तू “निस्सर्गोपचार व योग केंद्र” उर्फ “ आरोग्यधाम” या नावाने योग विद्या धाम या संस्थेला चालवण्याला दिली. त्यामुळे योगप्रचार आणखी वाढला. आजपर्यंत १५,००० हून अधिक रुग्ण आरोग्यधाम मधून बरे होऊन घरी गेले आहेत आणि नियमितपणे योगाभ्यास करून बरे होवून योग प्रचार कार्यात सामिल झालेले आहेत.

योग विद्या धामचा वर्ग विभाग --

अनेक मोठ्या शहरातून रोजचे सातत्याने योग प्रवेश, परिचय, प्रबोध वर्ग चालविले जातात. त्याचे अहवालही वेळोवेळी येत असतात. तसेच रुग्णांसाठी संजीवन वर्ग, इतर सर्वांसाठी प्राणायाम वर्ग, स्थूल लोकांसाठी स्थूलता निवारण वर्ग, गर्भवती महिलांसाठी प्रसूतिपूर्व अभ्यासाचे योगाचे वर्ग, निस्सर्गोपचार वर्ग (छ.उ./ अ.च.उ. / छ.ऊ), लहान मुलांसाठी उंची संवर्धन वर्ग, योगनिद्रा वर्ग, टॉन्सिलायटीचे निर्मूलन वर्ग, हृदयविकार निर्मूलन वर्ग, रक्तदाब निवारण वर्ग, मधुमेह निवारण वर्ग, उंकाळ वर्ग, सूर्यनमस्कार वर्ग, युवा शिबिरे असे अनेक प्रकारचे वर्ग आयोजित केले जातात.

योग विद्या धामचे निवासी वर्ग --

रोजच्या वर्गाच्या जोडीला निरनिराळ्या प्रकारचे निवासी वर्गही घेतले जातात.

१) रुग्णांसाठी दरमहा दहा दिवसांची शिबिरे होतात.

२) वर्षातून आठ वेळा योगशिक्षक वर्ग होतात, त्यांचा एक महिना किंवा पंधरा दिवस असा कालावधी असतो.

३) योग प्रबोध, प्रवीण, पंडित, अध्यापक, प्राध्यापक अशा प्रगत वर्गांसाठी निवासी वर्ग होतात.

४) परदेशी साधकांसाठी ढ.ढ.उ. आणि अँडव्हान्स अभ्यासक्रमाचे वर्ग तसेच थेरपी कोर्स एक/एक महिन्यांसाठी घेतले

जातात.

निरनिराळी ज्ञानसत्रे --

स्थूलता निवारण, प्रसूतिपूर्व योगाभ्यास, स्पाँडिलायटीस योगोपचार, मधुमेह निवारण, रक्तदाब निवारण, हृदयविकार निवारण, तरुणांसाठी योग अशी ज्ञानसत्रे दोन/दोन दिवसांची घेतली जातात आणि त्यातून योग विद्या धामच्या निरनिराळ्या शहरातून कार्यरत असणाऱ्या हजारो शिक्षकांना मार्गदर्शन केले जाते. त्यामुळे ते आपापल्या गावातून निरनिराळ्या वर्गाच्या निमित्ताने सतत कार्यरत रहातात. त्यामुळे योग प्रचार सतत होत रहातो.

साहित्य विभाग --

खूप मोठ्या प्रमाणात योग प्रचार करण्यासाठी लेखी साहित्याची खूप गरज असते आणि योग विद्या गुरुकुल चे कुलगुरू, गुरुवर्य श्री. विश्वास मंडलीक यांनी योग विषयक तसेच निस्सर्गोपचार विषयावर ही पुस्तके, कॅसेट आणि सी.डी. असे भरपूर योग साहित्य निर्माण केले.

वर वर्णन केलेल्या प्रत्येक अभ्यास क्रमावलीची पुस्तके गुरुवर्यांनी लिहिलेली आहेत. त्यांची हिंदी, इंग्रजी, कानडी, आसामी भाषेत भाषांतरेही झालेली आहेत. प्रत्येक अभ्यासक्रमाच्या रोजच्या सारावासाठी साराव अभ्यासाच्या सी.डी., कॅसेट उपलब्ध आहेत. योगनिद्रा विषयाशी संबंधित अकरा प्रकारचे विषय स्पष्ट करणाऱ्या अकरा प्रकारच्या योगनिद्रा सी. डी. आहेत. अनेक जण त्याचा फायदा घेत असतात. योगनिद्रेच्या सी. डी.ची जगातील निरनिराळ्या भाषातून भाषांतरेही झालेली आहेत. निस्सर्गोपचारावरही प्राथमिक व प्रगत अभ्यासक्रमासाठी गुरुवर्यांनी पुस्तके लिहिलेली आहेत. मुक्त विद्यापीठ अभ्यासक्रमासाठी परिपूर्ण पुस्तके गुरुवर्यांनी तयार ठेवलेली आहेत. उंकाळ कॅसेट, उंकाळ सी.डी, उंकाळ पुस्तके, उंकाळ चंन्र, अन्नपूर्णा चंन्र असे सर्व साहित्य केंद्रांत उपलब्ध आहे.

संमेलन विभाग --

योग विषयक संमेलने, योगशिक्षक संमेलने, निस्सर्गोपचार संमेलने, योग गीत संमेलने, योग साहित्य संमेलने अशी विविध संमेलने आयोजित केली जातात. या शिबिरातून मोठमोठ्या योगतज्ञांची मार्गदर्शनपर व्याख्याने आयोजित केली जातात. आणि साधकांसाठी ज्ञानवर्धनाची योजना केली जाते.

अन्य कार्यक्रम--

अमृत योग साधना, निस्सर्गधारा, मन करा रे प्रसन्न, आरोग्यम् धनसंपदा अशा एक दिवसीय कार्यशाळांच्या कार्यक्रमातून गावोगावी भरपूर प्रमाणात योग प्रचार साधला जातो.

सिंहावलोकन

-- श्री. श्रीकांत चिटणीस, पुणे.

नको वाटे मज हरिद्वार काशी । मला प्रिय माझी पंढरी ।
नाशिक नक्षत्री योगाची पंढरी । विदेशाही येती करण्यास वारी ।
योग शिक्षणाची रीत येथे न्यात्री । मला प्रिय माझी पंढरी योगाची: ॥१॥
प्रवेश परीचय प्रवीण पंडित । मध्ये थाटला प्रबोध सुंदर ।
योग अभ्यासाची ऐशिही उभारी । मला प्रिय माझी पंढरी योगाची ॥२॥
निवृत्ती ज्ञानदेव मुनीवर गौतम । त्र्यंबकेश्वर त्यांनी पावन ।
योग विद्या धाम माझे चारी धाम । नेला किहो योग घरीदारी ।
मला प्रिय माझी पंढरी योगाची ॥३॥

पुण्य नगरीमध्ये वैद्यराज कै. बाळासाहेब लावगनकर यांच्या हस्ते बीजारोपण झालेला योग विद्या धाम नावाचा वटवृक्ष नाशिक - त्र्यंबकेश्वरच्या पावन भूमीत चांगलाच फोफावला आणि केवळ भारतीय योग विद्या धाम पर्यंतच न थांबता विश्व योग दर्शन तथा योग विद्या गुरुकुल या माध्यमातून जगभर पसरला आहे. केवळ ८x१० च्या एका खोलीत पोट भाडेकरू म्हणून साकारलेले कार्यालय विश्वाला गवसणी घालेल अशी त्यावेळी कोणालाच कल्पना नव्हती. परंतु गुरुवर्य विश्वास मंडलीक यांच्या दृष्टीला नक्कीच असावी कारण योग शिक्षण व प्रचाराचे कार्य करायला नाशिक शहरातील कॉलेज रोड वरील नाशिक म.न.पा. कडून भाडेपट्ट्याने मिळालेली जागाही गुरुवर्यांना अपुरीच वाटत असे. स्वतःच्या मालकीची जागा असावी, इमारत असावी, ही त्यांची दुर्दम्य महत्वाकांक्षा होती. त्यांनी मनाशी संकल्प केला- त्यांचे नेहमी सांगणे असे मनापासून संकल्प करा, सिद्धि आपोआप प्राप्त होईल. त्यांनी मनातील संकल्पानुसार जागा म्हणजे जमिनीचा तुकडा (प्लॉट) बघण्यास सुरुवात केली.

त्यावेळी योग विद्या धामचे वर्ग अतिशय कमी फीमध्ये घेतले जात. त्यामुळे रोकडोबाच्या नावाने हरि हरिच होते. नाही म्हणायला गुरुवर्यांना मिळालेल्या काही पुरस्कारांची पुंजी होती. त्यात अगदी सरस्वती पुरस्कारातून मिळालेल्या रक्कमेचाही अंतर्भाव होता; या सर्व रकमेचा विनियोग त्यांनी स्वतःसाठी न करता त्याचा एक ट्रस्ट बनविला त्यातच त्यांच्या ५१ व ६१ व्या वाढदिवसा निमित्त साधकांनी अर्पण केलेली निधि, गुरुपौर्णिमेची गुरुदक्षिणा इत्यादींची भर पडत होती. परंतु ही रक्कम ही जमिन खरेदीसाठी, (तीही एकरांच्या हिशोबात) अजिबात पुरेशी नव्हती आणि गुरुवर्यांची स्वप्न होते चाळीस एकर जमिनीचे !

एक शासकीय जमिन हेरलीसुद्धा, धरणाच्या कामासाठी सरकारने संपादित केलेली पण धरण पूर्ण होऊन बरीच वर्ष झालेली असल्याने पडीक असलेली; सगळे शासकीय सोपस्कार, दाखले, नाहरकत प्रमाणपत्रे इत्यादी जोडून प्रकरण अंतिम मंजुरीसाठी मंत्रीमहोदयापर्यंत पोहोचलेली होते, परंतु केवळ राजकीय हस्तक्षेपामुळे तोंडाशी आलेला घास हिरावला गेला. पण तरीही खर्चून न जाता अन्य खाजगी जमिनी पहाणे चालूच होते, लोक खर्चत टिंगलच करायचे येवढी जमिन संस्था कशी घेणार? हे त्यांनाही दिसत होते. त्यामुळे कोणी विकाऊ जमिन

सुचवितही नसत परंतू आपले एक योगशिक्षक ॲड्होकेट श्री. संगमनेरे यांनी मात्र बऱ्याच साइट्स दाखविल्या आणि त्यातलीच एक गुरूवर्यांना पसंत पडली ती अशी :

भूमी बघितली पसंत पडली आडवा डोंगर ।

आडवा डोंगर तळाशी सपाट वावरं ।

झाडडी नाही, झुडुपही नाही, ना झोपडी ना घर

नाही म्हणायला होता तेथे थापदांचा वावर ।

नाग- घोणस - फुलसे - वृश्चिक, जहाल मण्ण्याव

नाही केला द्वेष त्यांचा प्रेमच अनिवार

अशी डोंगर उताराची उण्यापुऱ्या वीस एकदाची तळवाडे (त्र्यंबक) शिवारातली ही जागा गुरूवर्यांनी पसंत केली.....इसारे झाला.....पण दोन वर्षे सारे काही ठप्प. कारण १५ लाखचा व्यवहार आणि हातात जेमतेम ५/६ लाख..... अखेर अनेक शाखांनी व काही कार्यकर्त्यांनी दिलेल्या छोट्या -मोठ्या देणव्या व बिनव्याजी ठेवी मिळवून एकदाची खरेदी झाली. दि. २३ नोव्हेंबर २००२ रोजी या जमिनीचे भूमीपूजन संपन्न झाले, भूमी पूजनाच्या मान गुरूवर्यांनी आम्हां उभयतांना (श्री./सौ.चिटणीस) दिला हा त्यांचा मनाचा केवढा मोठेपणा! आता याच जागेवर विश्व योग दर्शन तथा योग विद्या गुरूकुल उभे राहिले आहे.

अशा ह्या निर्जन आणि गावापासून बऱ्यापैकी लांब असलेल्या ठिकाणी काही करायचे म्हटले तरी येथे राहणारी व्यक्ती आपल्यापैकीच असणे आवश्यक होते. अकोला येथील एक योगरक्षी श्री. अरविंद जोध यांनी आनंदाने ती जबाबदारी स्वतःवर घेतली. हे योगरक्षी म्हणजे योग विद्या धामच्या कार्यासाठी पूर्णवेळ देणारे सेवाभावी कार्यकर्ते ! लौकिक शिक्षण पूर्ण केल्यानंतर आयुष्याची काही वर्षे सेवा करण्यासाठी अगदी निरपेक्षपणे ते आपली सेवा येथे देतात. असे कितीतरी योगरक्षी संस्थेत कार्यरत आहेत. त्यांच्या ह्या त्यागाला व सेवाव्रताला सलाम !! काहींनीतर सारे आयुष्यच संस्थेच्या कार्याला दिले आहे. श्री. अरविंद जोध सध्या अकोला येथे एका हायस्कूलमध्ये मुख्याध्यापक (प्रिन्सिपॉल) म्हणून कार्यरत आहेत. त्यांनी अनेक वेळा रात्रीचा दिवस करून येथील कामे अतिशय प्रतिकूल परिस्थितीत करून घेतली. तसा योगरक्षी हा एक स्वतंत्र विषय आहे. त्यावर स्वतंत्र लेखच लिहावा लागेल, परंतू विषयानुशंगाने थोडक्यात येथे उल्लेख केला आहे -

दि. २९ डिसेंबर २००२ रोजी, या भूमीमध्ये विहिर् खोदण्यासाठी पहिली कुदळ मारली. त्यापाठोपाठ हरिउठं निवास, शिवानंद परिसरातील झोपडी वजा आठ निवासी संकुले, पतंजली हॉल ही कामे तातडीने पूर्ण करून घ्यावी लागली. या परिसरातील पतंजली हॉलचे उद्घाटन दि. २३ डिसेंबर २००५ या दिवशी त्यावेळेचे उपमुख्यमंत्री मा.आर.आर. पाटील यांच्या शुभे हस्ते करण्यात आले. गुरूवर्यांचे सुपुत्र श्री.गंधार मंडलीक हे त्यावेळी सॉफ्टवेअर डेव्हलपमेंटच्या व्यवसायात होते. त्यांची स्वतःची विश्वामित्र सिस्टिम्स नावाची कंपनी होती. योगा पॉइंट डॉटकॉम या नावाने योग विद्या धामची वेबसाईट त्यांनी तयार केली व अतिशय आकर्षकपणे अभ्यासक्रमांची माहिती व परिसराची रचना दाखवून टी.टी.सी. वर्गाची रचना मांडली. ही साइट पाहून विदेशी नागरिकांनी बुकिंगच सुरू केले कारण गंधारजीने वर्ग जाहीरही केले होते, पण बांधकाम अपूर्ण असल्याने ते त्वरित पूर्ण करण्यासाठी त्याने आम्हाला त्राहिभगवान करून सोडले व अनेक अडचणींना तोंड देत पहिला वर्ग पार पडला. त्याच्या फिडबॅकमुळे पुढील वर्गही फुल होवू लागले ते आजतागत.

गुरूप्रसाद परिसरही असाच विक्रीची वेळात पूर्ण करावा लागला. (जानेवारी २००६ ते मार्च २००६) कारण स्वामी निरंजनानंद सरस्वती यांचे आगमन दि. ६ व ७ मार्च २००६ रोजी या गुरूकुल परिसरात होणार होते. ज्योती मंदिरात त्यांनी प्रज्वलीत केलेली ज्योत अद्याप तेवत आहे. यावेळी आशिर्वाद देतांना ते म्हणाले, ज्जहम यहाँ इस संस्था को हमारे आश्रम से जोडने आये है । फक्त आणि तेव्हापासूनच काही अध्यात्मिक उपक्रम सुरू झाले. प्रत्येक शनिवारी अग्निहोत्र व महामृत्यंजय मंत्रांचा जप व हवन त्यांच्या आदेशानेच होत आहे. प्रतिवर्षी ज्ञानेश्वरी पादायण व कीर्तन, सप्ताह अशा माध्यमातून स्थानिक नागरिकांचाही प्रतिसाद लाभत आहे. परिसरातील नागरिकांचे प्रबोधन करून समाजसेवेच्या हेतूने काही समाजोपयोगी उपक्रमही सुरू करण्यात आले आहेत. त्यामध्ये येथील शाळेतील मुलांना गणवेश व पुस्तके वाटप, शाळा दुरुस्ती, गावातील घरांसाठी संडास बांधणेसाठी बांधकाम साहित्याचे वाटप, जनावरांसाठी आरोग्य तपासणी व उपचार कॅम्प इत्यादी. सौ.पौर्णिमाताईच्या मार्गदर्शनाखाली व ज्येष्ठ नागरिक कार्यकर्त्यांच्या सहाय्याने पंचक्रोशीतील खेड्यांमध्ये स्वच्छतेचे व संस्काराचे कार्य चालू केले आहे. त्याचबरोबर मुला- महिलांना उँकार व श्लोक पठण शिकवतात. नजिकच्या काळात दुर्गम खेड्यातील तरुण शाळकरी मुलांसाठी निवासी व्यवस्था करून गुरूकुल पध्दतीने कमवा व शिका योजना राबविणे विचारधीन आहे. यासाठी एक फंड उभार केला असून त्याला दानशूर नागरीक व विदेशी साधकांचा चांगला प्रतिसाद लाभत आहे. अशा प्रकारे योग विद्या गुरूकुलचे काम योग, अध्यात्म व

सामाजिक स्तरावर चालू झाले आहे. खरोखर स्वामी निरंजनानंद यांच्या पदस्पर्शाने गुरुकुल आध्यत्मिक पातळीवर कार्यरत झाले. मा. गुरुवर्य, मा. गुरुवर्य पौर्णिमाताई व श्री. गंधारजी यांना व अनेक साधकांना यथास्थित मंत्र दिक्षा दिली.

स्वामीजींच्या पदस्पर्शाने अघटित हे घडले ।
विश्वासाचे धर्मज्योती हे नामकरण झाले ।
धर्मशीला अन धर्मचंद्रही उगवतीस आले ।
कितीतरी साधक निरंजनाचे दिक्षित ते झाले ।
अध्यात्माच्या वाटेवरती प्रकाश की पडला ।
अग्निहोत्र अन हवनाचा श्री गणेशाच केला ।
ज्योतिर्मंदिरी ज्योत पटेवूनि परिपाठ दिधला ।
तेवत ठेवा योग ज्योतही तारिल अवनीला ।
निरंजनांच्या चरणी आमुचे लक्ष नमस्कार ।
परीस स्पर्शे अपुल्या होवो गुरुकुल उध्दार ॥

विश्व योग प्रचार कार्य

विश्वयोग दर्शन --

योग विद्या प्रचाराचे कार्य भारतात वाढू लागले. सर्व जागा लहान वाढू लागल्या. म्हणून त्र्यंबकेश्वर सारख्या तीर्थक्षेत्रा जवळ संस्थेने स्वतःच्या मालकीची वीस एकरची जागा घेतली आणि 'विश्व योग दर्शन' म्हणून मोठा आश्रम उभा केला. २००२ सालापासून जागा घेऊन तीन कोटीच्या भव्य वास्तू आतापर्यंत (डिसेंबर २०१२) तेथे साकारल्या आहेत.

भारताबाहेरील प्रचार कार्य --

इ.स. २००३ मध्ये योग विद्या गुरुकुलने परदेशस्थ नागरिकांसाठी आपले योगद्वार खुले केले.

सूक्ष्मलेपि.लेो ही शुशलीळींश इंटरनेटवर अवतरली, आणि परदेशातील योगप्रेमी, 'योगशिक्षक' होण्यासाठी त्र्यंबकेश्वर, नाशिक येथे पत्ता शोधत येऊ लागले. (आता त्यांना फारसा पत्ता शोधावा लागत नाही).

इ.स.२००३ मध्ये पहिला 'व्हायरलहशी' बिबलपलपस उँगीश' झाला आणि त्यानंतरच्या चार वर्षांमध्ये, म्हणजे डिसेंबर २०१२ पर्यंत एकूण ७५ योगशिक्षक वर्गांची नोंद झाली. विविध ८५ देशातील सुमारे ३०३६ परदेशी नागरिकांनी महिनाभराचा 'व्हायरलहशी' बिबलपलपस उँगीश' पूर्ण केला.

याशिवाय योग विद्या गुरुकुलतर्फे परदेशियांसाठी एकूण आठ योग थेरपी कोर्सेस (२५८ विद्यार्थी), ६ प्रगत अभ्यासक्रम कोर्सेस अर्वापलश बिबलपलपस उँगीशी (१५८ विद्यार्थी) आणि १२ आयुर्वेदाचा परिचय करू देणारे वर्ग आयोजित केले गेले.

आज जगात योग विद्या गुरुकुलशी संलग्न असलेली १६ देशांमध्ये योगाची केंद्रे आहेत.

गेल्या दोन वर्षांमध्ये सिंगापूर येथे जाऊन स्वतः गुरुवर्यांनी दहा 'व्हायरलहशी' बिबलपलपस उँगीश' घेतले व ८० योगशिक्षक तयार केले. कझाकिस्तानलाही योगविद्या गुरुकुलचे केंद्र आहे. आज तिथल्या पंतप्रधानाना आपला योगशिक्षक योग शिकवतो आहे. तेथे एक 'व्हायरलहशी' बिबलपलपस उँगीश' झालेला आहे. याशिवाय बाली (इंडोनेशिया) येथे एक 'व्हायरलहशी' बिबलपलपस उँगीश' झालेला आहे व बँकॉक येथेही पाच 'व्हायरलहशी' बिबलपलपस उँगीश' झालेले आहेत.

धोड्या कालावधीमध्ये मोठ्या संख्येने योगशिक्षक तयार करणारी योग विद्या गुरुकुल, नाशिक ही एक अग्रगण्य संस्था आहे. गुरुवर्य श्री.विश्वास मंडलीकांनी तयार केलेले योगाचे प्रमाणित अभ्यासक्रम, त्यांचे

मार्गदर्शन याचबरोबर त्यांचे चिरंजीव श्री.गंधार मंडलीक यांनी ेसबॅलपिं.ले ही ुशल ीर्लीश तयार करण्यासाठी घेतलेले कठोर परिश्रम निश्चितपणे कौतुस्कापद् आहेत.

विश्व योग दर्शनचे सेवाकार्य --

विश्व योग दर्शन, तळवाडे येथे चालणाऱ्या वर्गातून अनेक प्रकारची सेवा कार्ये उभी रहात आहेत. तळवाडे या खेड्यातील, शाळेतील मुलांना गणवेश, पुस्तके वाटप केले जाते. आश्रमात सणाच्या निमित्ताने, काही पूजेच्या निमित्ताने तयार होणारे प्रसाद सोयीप्रमाणे वाटले जाते. गावात १५० संडास बांधून दिलेले आहेत. कपडे वाटपही बऱ्याच वेळा केले जाते. लोकांची मदत खूप मिळते. योगचैतन्य सेवा प्रतिष्ठान तर्फे सर्व सेवाकार्ये चालतात.

२८ जुलै २००७ पासून दर शनिवारी ५/६ महिला योग शिक्षिका बेजे, अंधारवाडी, तळवाडे आणि वाडी अशा चार खेड्यातून जातात. तेथे उँकार, सूर्यनमस्कार, आरोग्यविषयक स्वच्छता असे विषय शिकवायचा प्रयत्न करतात. हळदीकुंकू, फळे वाटप, संक्रात तिलगूळ इत्यादी देऊन अशा अनेक मार्गांनी खेड्यातील महिला, मुलांशी संपर्क साधला जातो.

ॐ श्री सद्गुरू चरणार्पणमस्तु ।

योग विद्या धाम संस्थेच्या कार्याचे वटवृक्षात कपांतर होऊन जगभरात योग प्रचार कार्य पोहोचविण्याचे हे अल्पसे कार्य समर्थ अशा गुरूंच्या आशिर्वादामुळे शक्य झाले आहे. पुण्याचे देवी उपासक वैद्य श्री. लावणकर, ब्रह्मचैतन्य श्री गोंदावलेकर महाराज, बिहार स्कुल ऑफ योग चे परमहंस स्वामी सत्यानंद सरस्वती आणि परमहंस स्वामी निरंजनानंद सरस्वती अशा महान शक्तीच्या शक्तीमुळे हे कार्य प्रगती पथावर आहे.

दि. ६/ ७ मार्च २००६ साली परमहंस स्वामी निरंजनानंद सरस्वती २० तास त्र्यंबकेश्वरच्या आश्रमात वास्तव्य करून राहिले होते. त्यानंतर शक्तीच्या अविरत प्रवाहामुळे तळवाडे विश्व योग दर्शन आश्रमाची वास्तू उजळून निघाली आहे. आणि संस्थेच्या अन्य शाखांनाही हीच अनुभूती मिळत आहे.

ॐ ॐ ॐ